

Sipoon kunnan lausunto hallituksen esitysluonnokseen kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta

ONKO HUOMIOITU RIITTÄVÄN SELKEÄSTI SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUJEN JÄRJESTÄMISVASTUUN SIIRTÄMISESTÄ AIHEUTUVAT MUUTOKSET?

KUSTANNUSTEN KORVAAMINEN?

44 § Valtion korvaus kunnalle tai hyvinvointialueelle

Tässä pykälässä säädetään kustannusten korvaamisesta.

Esityksen yleisperusteluissa on esitetty, että valtion budjettiin muutoksella ei tule olemaan vaikutuksia. Esityksessä on todettu, että määrärahan taso ei uudistuksen myötä muutu, vaan määräraha jakautuu sekä kunnille että hyvinvointialueille korvattaviin eri kustannuksiin.

Kustannukset korvataan samoilla perusteilla ja se mikä jää kunnan tehtäviksi korvataan edelleen kunnille. Se toiminta mikä siirtyy hyvinvointialueille, korvataan hyvinvointialueille eikä hyvinvointialueille tule mitään uusia korvausperusteita.

Vain kunnalle voidaan maksaa laskennallisia korvauksia. Laskennallisten korvauksista säädettyyn 45 §:ään ei ole tehty muutoksia.

Luonnoksessa on hakasulkeissa todettu, että [Selvitämme, voitaisiinko jo 2023 alusta laskennallisia korvauksia maksaa myös hyvinvointialueille sekä miten ne jakautuisivat kuntien ja hyvinvointialueiden välille.] Se onko tätä selvitetty ja mitä sen perusteella on tarkoitus tehdä/muuttaa lainsäädäntöä ei tästä luonnoksesta selviä.

49 § Korvaus erityiskustannuksista

Kustannusten korvauksiin ja korvausperusteisiin ei ehdoteta muutoksia. Säännökseen on lisätty korvauksen saajana hyvinvointialue.

Edellä 28 §:stä johtuen perheryhmäkodin toiminnasta aiheutuneet kustannukset syntyvät hyvinvointialueelle ja hyvinvointialue on oikeutettu saamaan niistä korvauksia.

Yksin tullee alaikäiselle perheryhmäkodissa asuvalle lapselle ja nuorelle voidaan järjestää tukipalveluita, joita voi olla sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden lisäksi opetukseen ja päivähoidon palveluita. Näistä hyvinvointialueelle korvataan sosiaali- ja terveydenhuollosta syntyneet kustannukset ja kunnalle kunnan järjestämistä tukipalveluista syntyneet kustannukset.

Kustannusten korvaaminen edellyttää sopimusta ELY-keskuksen kanssa. Sopimusten siirrosta on säädetty 88 a §:ssä. Silloin kun hyvinvointialue järjestää kunnalla olleita tehtäviä, ei edellytetä uutta sopimusta vaan sopimukset siirtyvät. Tämä mahdollistaa kustannusten korvaamisen ilman katkoksia ja uusien sopimusten laatimista.

Tässä ja 88 §:ssä jää hieman epäselväksi, miten toimitaan niiden sopimusten osalta, joissa korvaus maksetaan edelleen kunnalle.

53 § Ihmiskaupan uhrille annetuista palveluista ja tukitoimista aiheutuvien kustannusten korvaaminen

Tässä on sama jako siitä, että hyvinvointialueella on oikeus saada korvauksia järjestetyistä sosiaali- ja terveyspalveluista ja kunnan sen järjestämistä palveluista. Oikeus korvaukseen on sillä, jolle kustannus on syntynyt.

Pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että ihmiskaupan uhrilla, jolla on Suomessa kotikunta, vastaa auttamistoimien järjestämisestä henkilön kotikunta. Tällöin henkilön tarvitseminen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden järjestäminen olisi kuitenkin hyvinvointialueella. Se voiko tästä tulla jotain epäselvyyttä korvausten osalta, on vaikea arvioida.

ALAIKÄISENÄ ILMAN HUOLTAJAA MAAHAN TULLEIDEN LASTEN JA NUORTEN JA ASUMISEN JÄRJESTÄMINEN (27-28§)

28 § Perheryhmäkoti ja muu asuinyksikkö

28 §:ssä säädetään siitä, että perheryhmäkotien ja muiden asuinyksiköiden toiminnan järjestäminen on jatkossa hyvinvointialueen tehtävä eikä kunnan. Hyvinvointialueille siirtyy myös tämän säännöksen perusteella vastuu lapsen ja nuoren tuen kokonaisuudesta, josta on säädetty 27 §:ssä (Ilman huoltajaa olevan lapsen tai nuoren, jolle on myönnetty oleskelulupa hänen haettuaan Suomessa alaikäisenä kansainvälistä suojelua tai joka on otettu Suomeen ulkomaalaislain 90 §:ssä tarkoitetussa pakolaiskiintiössä, hoiva, huolenpito ja kasvatus järjestetään perheryhmäkodissa tai tuetun perhesijoituksen avulla taikka muuten tarkoituksenmukaisella tavalla). Tätä ei ole suoraan sanottu lainsäädännössä, mutta sitä on perusteltu perusteluissa.

Tätä olisi ehkä voitu tarkentaa myös pykälätasolla.

Tämän vastuun siirtyessä hyvinvointialueelle korostuu tässäkin yhteistoiminta kunnan kanssa, mitkä nuorelle järjestettävästä toiminnasta on hyvinvointialueen tehtävänä ja mikä kunnan tehtävänä.

Perheryhmäkotien toiminta perustuu kotoutumislakiin eikä se ole sosiaalihuollon toimintaa. Tämä on aiheuttanut paljon käytännön ongelmia sekä asiakkaiden oikeusturvan, että työntekijöiden työn näkökulmasta, koska ympärivuorokautisena hoivan, huolenpidon ja kasvatuksen toimintayksikkönä perheryhmäkotitoiminta on sisällöltään varsin lähellä sosiaalihuollon toimintaa. Lisäksi epäselvyyttä on syntynyt arvolisäveron osalta, kun toiminta ei ole sosiaalihuoltoa.

Tätä oikeustilaa ei ole kuitenkaan muutettu. Ryhmäkodin toimintaa ei tee sosiaalihuolloksi se, että toiminta siirretään hyvinvointialueen tehtäväksi. Edelleenkin toimintaan ei sovelleta sosiaalihuollon lainsäädäntöä asiakkaan oikeuksien, asiakasasiakirjausten ja muiden toimien osalta.

Esityksessä pohditaan tätä ongelmaa ja että toiminta pitäisi olla sosiaalihuoltoa. Se edellyttäisi kuitenkin lakimuutoksia sosiaalihuollon lainsäädäntöön. Tätä ei tässä yhteydessä esitetä.

Esityksessä todetaan vain (s. 13): Ehdotetaan myös säädettävän välttämättömistä muutoksista, jotka vaaditaan, että hyvinvointialue voisi vastata kotoutumislain 27 ja 28 §:ssä tarkoitetusta alaikäisenä ilman huoltajaa maahan tulleiden lasten ja nuorten tuen järjestämisestä, ml. perheryhmäkotien ja muiden asuinyksiköiden perustamisesta. Asiaan liittyvä yksityiskohtainen säätäminen sosiaalihuollon lainsäädännön osalta on tarkoitus tehdä myöhemmin osana kotoutumislain kokonaisuudistusta.

Olisi varmaan hyvä lausua siitä, että toiminta olisi pitänyt säätää selkeästi sosiaalihuoltoon kuuluvaksi. Nyt tämä epämääräinen tilanne jatkuu eikä se ole kenenkään etu.

Kotouttamislain kokonaisuudistusta joudutaan ehkä vielä odottamaan, joten voisi olla hyvä ainakin lausua sen kiirehtimisestä.

Tämän säännöksen mukaan nykyiset perheryhmäkodit siirtyisivät siis hyvinvointialueiden vastuulle. Kunnan ja ELY-keskukset väliset sopimukset siirtyisivät uuden 88 §:n perusteella.

Nykyisessä säännöksessä säädetään, että kunta ja ELY-keskus sopivat palvelujen järjestämisestä sekä toimenpiteistä aiheutuvien kustannusten korvaamisesta. Ehdotetussa uudessa pykälässä säädetään, että Hyvinvointialue sopii kunnan ja ELY-keskuksen kanssa lasten ja nuorten sijoittamisesta näihin yksiköihin sekä kotoutumista edistävien palvelujen järjestämisestä.

Se miksi tämä kustannusten korvaaminen on jätetty tästä pois ei ole perusteltu esityksessä.

Kustannusten korvaamisesta saattaa tulla epäselvyyttä, jos niitä ei tarkenneta. Näistä pitäisi myös sopia

Olisi hyvä tarkentaa, että etukäteen sovittaisiin hyvinvointialueelle syntyvistä kustannuksista ja erikseen kunnalle syntyvistä kustannuksista. Tällöin olisi etukäteen selvillä mistä kustannuksista on oikeus saada korvauksia 49 §:n perusteella.

Tässä voi myös tulla epäselvyyttä mikä on hyvinvointialueelle kuuluvaa kustannusta ja mikä kunnalle.

MUUT HYVINVOINTIALUEESEEN LIITTYVÄT MUUTOSEHDOTUKSET?

6 § Kotoutumista edistävien toimenpiteiden järjestäminen

Säännökseen on lisätty järjestäväksi tahoksi hyvinvointialue sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden osalta.

Toimijoiden määrä lisääntyy, mikä lisää paineita hyvän yhteistyön toteutumiseksi. Yhteistyön toimivuus on sekä asiakkaan että toimijan edun mukaista.

MITÄ MUUTA HALUATTE SANOA EHDOTUKSESTA?

Toiminnan jakautuminen

Kunta

- Kiintiöpakolaisten vastaanotto
- Edistämistoimet
- Alkukartoituksen tekeminen
- Kotoutumissuunnitelman laatiminen
- Kotoutumislain mukaista ohjausta ja neuvontaa
- Pakolaisten varhaiskasvatuksen, koulutuksen järjestäminen
- Pakolaisten nuoriso-, kulttuuri- ja vapa-ajan palveluiden järjestäminen
- Muut kotoutumislaisissa säädetty tehtävät

Hyvinvointialue

- perheryhmäkodin toiminta

- Ehkäisevä ja täydentävä toimeentulotuki
- Pakolaisten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut
- Kiintiöpakolaisten alkuvaiheen terveystarkastukset

Toiminnan jakautumista on avattu esityksessä ja sitä voisi vielä tarkentaa voimassa olevan lain perusteella. Edellä oleva lista ei siten ole tyhjentävä. Tehtävät jakautuvat kunnan ja hyvinvointialueen kesken, joten toteutuminen edellyttää hyvää yhteistyötä. Esityksessä on todettu, että kuntien ja hyvinvointialueen välinen yhteistyö ja käytäntöjen määrittely olisi keskeistä. Esimerkiksi kiintiöpakolaisten vastaanotto on kunnan tehtävä mutta mikäli henkilöllä olisi merkittäviä sosiaali- tai terveydenhuollon tarpeita, joista johtuen vastaanottotilanteessa olisi oltava myös hyvinvointialueen sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilöitä, kunnan tulisi yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa varmistaa, että tällainen henkilö on mukana vastaanottamassa henkilöä. Tällöin olisi hyvä sopia myös kustannusten korvaamisesta. Miltä osin kyse on kunnan tehtäväksi kuuluvasta kiintiöpakolaisten vastaanotosta ja siihen liittyvästä terveydenhuollosta.

Näitä vastaavia rajatapauksia on varmasti muitakin.

Se, olisiko laissa pitänyt vielä tarkemmin määritellä tätä jakoa voisitte vielä miettiä. Tämä samainen kuntien ja hyvinvointialueiden tehtävien jakautuminen aiheuttaa muissakin tehtävissä varmasti tarkennuksia ja sopimista.

56 § Edustajan määrääminen

Edustajan määräämistä koskeva hakemus siirtyy hyvinvointialueelle. Tämä on varmaan perusteltua, kun perheryhmäkodin perustaminen ja vastuu ilman huoltajaa maassa asuvien lasten ja nuorten tuesta on siirtynyt kunnalta hyvinvointialueelle.

Tässä samassa yhteydessä olisi voitu tarkentaa edustajan asemaa ja edustajan tehtävän lakkaamista, silloin jos lapsi otetaan huostaan. Edustajan tehtävän lakkaamisesta säädetään vastaanottolain 43 §:ssä. Oikeuskansleri on ottanut tähän myös kantaan kanteluun antamassaan ratkaisussa.

87 b § Tietojen luovuttaminen hyvinvointialueelle

Tämä on uusi ja tarpeellinen säännös. Pykälän otsikko pitäisi tarkentaa, vaikka otsikolla ei säädetä. Otsikossa puhutaan tietojen luovuttamisesta hyvinvointialueelle mutta säännöksen 4 momentissa säädetään kunnan oikeudesta saada tietoja.

Otsikko voisi olla pelkästään tietojen luovuttaminen.